

SUOMENKIELISEN ESIOPETUKSEN TILATARPEITA KOSKEVA SELVITYS MASALAN ALUEELLA

valmistelija: suomenkielisten varhaiskasvatuspalveluiden johtaja Anu Vesiluoma,
etunimi.sukunimi@kirkkonummi.fi, 040-5867290

Varhaiskasvatuksen järjestämisen ja tuottamisen reunaehdot sekä tilojen käyttö

Varhaiskasvatuslain (540/2018) mukaan kunnan on järjestettävä varhaiskasvatuslaissa säädettyä varhaiskasvatusta siinä laajuudessa ja sellaisin toimintamuodoin kuin kunnassa esiintyvä tarve edellyttää. Kunta voi järjestää varhaiskasvatuspalvelut itse tai hankkimalla palveluja yksityiseltä varhaiskasvatuspalvelujen tuottajalta. Ennen oppivelvollisuuden alkua koskevasta 20 viikkotunnin maksuttomasta esiopetuksesta säädetään perusopetuslaissa (628/1998). Kirkkonummella varhaiskasvatuksen lisäksi myös esiopetusta on mahdollisuus saada yksityisten palveluntuottajien järjestäminä. Edellytyksenä on, että toimipaikka on hyväksytty esiopetuksen järjestämipaikaksi lukuvuodelle 2023 - 2024 (vähintään 10 lasta ilmoittautunut).

Varhaiskasvatuslain 34 § mukaan varhaiskasvatuksen ryhmät tulee muodostaa ja tilojen suunnittelu ja käyttö järjestää siten, että varhaiskasvatukselle laissa säädetty tavoitteet voidaan saavuttaa. On myös huomioitava, että varhaiskasvatuslain 35 § mukaan päiväkodin yhdessä ryhmässä saa olla yhtä aikaa läsnä enintään kolmea varhaiskasvatuksen tehtävissä olevaa henkilöä vastaava määrä lapsia.

Pelkkiä esiopetusryhmiä Kirkkonummen suomenkielisissä varhaiskasvatuspalveluissa ei ole, vaan esiopetusta järjestetään esiopetusikäisten ryhmissä, joissa järjestetään myös esiopetusta täydentävä varhaiskasvatus.

Kirkkonummi osallistuu myös OKM:n kaksivuotisen esiopetuksen kokeiluun, joten osa 5-vuotiaista lasketaan myös esioppilaiksi. Esiopetuksen ja varhaiskasvatuksen tavoitteet ovat erilaiset, siksi lähtökohtaisesti esiopetus- ja varhaiskasvatusryhmät muodostetaan erillisinä mm. alle 3-vuotiaista lasta ei voida sijoittaa vapaalle paikalle esiopetusryhmään lasten erilaisen tarpeiden ja opetussuunnitelmien eroavuuksien vuoksi.

Varhaiskasvatuksen täyttöasteseuranta

Varhaiskasvatuksessa seurataan päiväkotien täyttöastetta jatkuvasti. Täyttöaste kuvaa henkilöstön ja lasten välisen suhdeluvun toteutumista. Päiväkotien johtajat seuraavat lakisääteistä suhdelukua päivittäin ja varhaiskasvatuksen hallinto käyttää täyttöastelaskentaa kuukausittaisessa sijoittelun seurannassa. Päiväkotien täyttöasteen toteumasta raportoidaan säännöllisesti osavuotiskatsauksissa ja tilinpäätöksessä.

Lähtökohtaisesti lapsiryhmät muodostetaan mahdollisimman tehokkaasti. Täyttöastetta heikentävät kuitenkin päiväkotien mahdolliset tilarajoitteet sekä väljempi lasten ja henkilöstön välinen suhdeluku tukea tarvitsevien lasten ryhmissä.

Varhaiskasvatuksessa seurataan myös tilojen käytön täyttöastetta. Tilojen täyttöastetta seurattaessa on huomioitava varhaiskasvatuslain edellä kuvattu lapsiryhmien muodostamisen reunaehdot ts. riippumatta käytettävissä olevan tilan koosta voi lapsiryhmässä enintään olla kolmen kasvattajan verran lapsia. Silloin, kun lapset ovat alle 3-vuotiaita voi lasten määrä olla enimmillään 12 ja, kun lapset ovat yli 3-vuotiaita, voi lasten määrä olla enintään 21. Ts. lasten iästä riippuen samassa tilassa voi olla lapsia 12 tai 21.

Eri aikakausina päiväkotien tilaohjelmat on laadittu eri perustein. Pääsääntöisesti 1990-luvulla valmistuneissa päiväkotien huonetilaojelmassa on erikseen osoitettu tiloja alle ja yli 3-vuotiaille, kun taas 2000-luvun puolivälin valmistuneissa nk. 105-paikkaisissa tyyppipäiväkodeissa

kaikki tilat mitoitettiin 21 lapsen ryhmille (5 x 21 lapsen ryhmätilat). Viime aikoina valmistuneiden päiväkotien huonetoaohjelma perustuu edelleen samalla perusteella, esim. Jokirinne 210 rakenteellista paikkaa tarkoittaa 10 kpl 21 lapsen ryhmätiloja. Käytännössä täyttöastetta lasketta alle 3-vuotiaiden, tehostetun tuen ja tuetut ryhmät, joiden lapsimäärä on pienempi kuin rakenteellinen paikkaluku varhaiskasvatustiloihin perustuvista seikoista johtuen.

Varhaiskasvatuksen palveluverkko, kunnan huoltovarmuus ja varhaiskasvatuspaikkatilanne Masalan alueella

Varhaiskasvatuksen palveluverkko muodostuu sekä kunnallisista että yksityisistä toimipaikoista.

Kunnallisen varhaiskasvatuksen palveluverkko perustuu tehokkaaseen tilankäyttöön ja korkeaan täyttöasteeseen. Varhaiskasvatuksen tarjontaa sopeutetaan jatkuvasti kysyntään kaikilla alueilla vähentämällä henkilöstöä niissä toimipaikoissa, joissa täyttöaste on matala ja varhaiskasvatuspaikkojen kysyntä on vähäistä.

Suomenkielisissä varhaiskasvatuspalveluissa palveluverkkoa on tehostettu seuraavasti: kunnallisesta verkosta ovat poistuneet Jolkby 2019, Köpas 2020, Gesterby 2020 ja Haapajärvi 2021 sekä Lapinkylän toimipaikka v. 2020. Kaksi päiväkotia keskustan alueelta, yksi Veikkolasta ja yksi Masalasta. Sisäilmaongelmat olivat Jolkbyn ja Köpaksen lakkauttamisen syinä, vuokratiloissa toimineen Gesterbyn korvasi Jokirinne ja Veikkolan alueella tarpeet vähenivät ja Haapajärven päiväkodin epäkäytännöllisistä tiloista luovuttiin.

Kunnanvaltuusto on päättänyt, että yksityisen varhaiskasvatuksen osuus koko palvelutuotannosta on 25–27 %. Yksityisen varhaiskasvatuksen osuutta koko palvelutuotannosta ohjataan suunnitellusti ja hallitusti kunnan huoltovarmuus sekä asiakkaan valintamahdollisuudet huomioon ottaen. Tilanteessa 31.8.2022 yksityisen varhaiskasvatuksen osuus koko palvelutuotannosta oli 25 %.

Tärkeä reunaehto palvelun järjestämisessä on kunnan huoltovarmuus. Huoltovarmuudessa on keskeistä se, että kunta varhaiskasvatuksen järjestäjänä vastaa siitä, että palvelua järjestetään aina ja tarpeen mukaan nopeimmillaan 14 päivässä ja, jos yksityinen palvelusetelipäiväkoti lakkaa olemasta ts. sen toiminta päättyy, tulee kunnan osoittaa paikat sitä tarvitseville lapsille. Asiakas valitsee aina itse käyttääkö kunnallista vai yksityistä palvelua ts. kunnallista tilakapasiteettia tulisi aina olla saatavilla. Varhaiskasvatuksen kasvua ei voi perustaa pelkäämään yksityisen palvelun varaan.

Varhaiskasvatukseen osallistumisastetta on vaikea ennustaa. Huoltajat itse päättävät käyttääkö varhaiskasvatuksen palveluja, valintaan vaikuttavat yhteiskunnassa tapahtuvat muutokset ja ilmiöt kuten työllisyystilanne sekä mm. valtion perhepoliittiset ratkaisut. Hallitusohjelmat ovat painottaneet osallistumisasteen nostamisen tärkeyttä ts. varhaiskasvatus tulee mieleksi osaksi koulutusjärjestelmää ja elinikäistä oppimista. Kirkkonummen suomenkielisissä varhaiskasvatuspalveluissa osallistumisaste on matala verrattuna mm. pääkaupunkiseutuun ja moneen KUUMA- kuntaan. On oletettavaa, että se tulee tulevaisuudessa nousemaan merkittävästi, mikä tarkoittaa kasvavia tilatarpeita.

Itäisen alueen kunnalliset toimipaikat, niiden rakenteellinen paikkaluku, todellisten lasten määrä 30.9.2022 ja henkilöstömäärään perustuva täyttöaste. Muuta-sarakkeessa lapsiryhmien muodostamiseen liittyvät nk. tilarajoitteet, jotka laskevat tilojen täyttöastetta.

Alue	Toimipaikat	Rakenteelliset paikat (huoneti-laohjelman mukaiset ns. tilapaikat)	Varhaiskasvatuksessa olevat lapset 30.9,	joista esiopetuksessa olevia	joista 2-vuotisessa esiopetuskokeilussa (v 2017)	Täyttöaste %	Muuta
Itäinen	Kartanonrannan päiväkoti	105	95	35	13	100	
	Laajakallion päiväkoti	66	73	21	0	98	
	Masalan päiväkoti	105	90	23	23	99	Tuettu ryhmä
	Liinaharjan päiväkoti	33	29	0	0	89	
	Nissnikun päiväkoti	126	116	31	7	98	Tuettu ryhmä, tehostettu ryhmä.
	Junailijan toimipaikka	33	25	0	0	97	

Yllä olevaa taulukkoa luetaan seuraavasti: esim. Liinaharjan päiväkodissa, jossa on huoneti-laohjelman mukaan 33 rakenteellista paikkaa (1 x 21 lapsen ryhmätilat ja 1 x 12 lapsen ryhmätilat), on lasten todellinen määrä 29. Täyttöaste on 89 % eli lapsiryhmiin voidaan lakisääteiseen suhdelukuun perustuva henkilöstömäärä ja rakenteellinen paikkaluku huomioon ottaen sijoittaa vielä muutama lapsi.

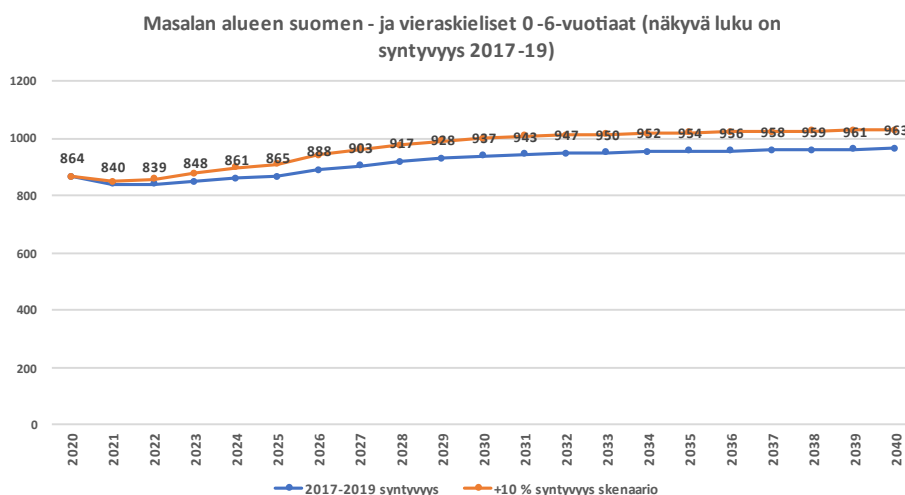
Esim. Laajakallion päiväkoti: rakenteellinen paikkaluku on alkuperäisen, hyväksytyt huoneti-laohjelman mukaisesti 66 (2 x 21 lapsen ryhmätilat ja 2 x 12 lapsen ryhmätilat). Kuitenkin alkuperäisestä huoneti-laohjelmasta poiketen tiloja on muuntojoustaen käytetty alueen tarpeisiin perustuen ja lapsiryhmät on muodostettu lakisääteiseen henkilöstön ja lasten väliseen suhdelukuun perustuen niin, että lapsiryhmiä on 4 (3 x 21 lapsen ryhmätilat ja 1 x 12 lapsen ryhmätilat). Täyttöaste jää alle 100 %, sillä em. lapsiryhmissä on jokunen osa-aikainen lapsi.

Masalan alueen Köpaksen päiväkodin osalta jouduttiin luopumaan sen 84 rakenteellisesta varhaiskasvatuspaikasta v. 2020 sisäilmaongelmien vuoksi. Lapsiryhmiä ja lapsia hajasijoitettiin eri Masalan alueen päiväkoteihin täyttöastetta tehostaen. Yksityinen päiväkoti Pilke Kaste avautui tammikuussa 2021 tarjoten Masalan alueelle 105 uutta varhaiskasvatuspaikkaa, mutta päiväkodin sijainti Sundsbergin perällä ilman julkisen liikenteen yhteyksiä on hankala kanta-Masalan alueelta saavuttaa (esim. Nissnikusta Pilke Kasteeseen on n. 40 min kävely-matka, Hommaksenttieltä 45 min kävelymatka: lähde HSL reittipos).

Itäisen eli Masalan alueen kunnalliset päiväkodit ovat käytännössä täynnä muutamia hajapaikkoja lukuun ottamatta, yksityiset päiväkodit sijaitsevat Sundsbergissä eikä niissäkään ole tarjolla enää kuin hajapaikkoja.

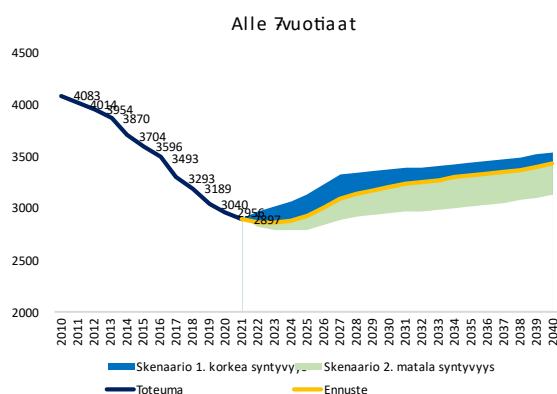
Lasten määrän kasvu Masalan alueella

MDI:n laatiman väestöennusteen mukaan 0-6 – vuotiain lasten määrä kasvaa Masalan alueella (kts. alla). Kuviossa ennuste perustuu vuosien 2017 - 2019 tietoon syntyvyydestä.

Alla oleva tuoreempi MDI:n ennuste koskien koko kunnan alle 7-vuotiaiden ikäryhmien kehitystä huomioi 2020 - 2021 kohonneen syntyvyyden. Aluekohtaista em. vuodet huomioon ottavaa ennustetta ei ole vielä saatavilla.

Alle 7-vuotiaiden ikäryhmien kehitys MDI

- Ennusteen perusteella alle 7-vuotiaiden lasten määrä alkaa jälleen kasvamaan 2020 -luvulla vuosien 2020-2021 kohonneen syntyvyyden sekä ennusteen olettamien seurauksena. Kasvu on voimakasta etenkin 2020-luvulla.
- Koko ajanjakson (2022 -40) aikana alle 7-vuotiaiden ikäryhmä kasvaisi 18 prosentilla eli 500 henkilöllä, joskin syntyvyyden kehityksellä on erittäin suuri vaikutus ikäryhmän kehitykseen (skenaarioissa kasvu vaihtelee 200 - 650 henkilön välillä).

Masalan alueella varhaiskasvatuspalveluja käyttävien lasten määrä on pysynyt suhteellisen vakiintuneena toistaiseksi koko 2020-luvun ajan, mutta on nyt selkeässä kasvussa.

Taulukko: Alueen palveluja käyttävän lapsimäärän kehitys kunnallinen ja yksityinen yhteensä (tilastopäivänä 1.1.)

	2020	2021	2022	1.1.2023
Masalan alue	718	723	709	753

Lähde: Abilita. Tilanne 1.1.2023 hakemusten perusteella.

Esiopetuksen järjestäminen ja tilatarpeet Masalan alueella

Itäisellä alueella järjestetään esiopetusta Masalan, Nissnikun, Kartanonrannan ja Laajakallion päiväkodeissa.

Kirkkonummi osallistuu myös OKM:n kaksivuotisen esiopetuksen kokeiluun, joten osa 5-vuotiaista lasketaan myös esioppilaiksi. Masalan alueella kokeilussa olevia toimipaikkoja ovat Kartanonrannan, Masalan ja Nissnikun päiväkodit.

Yksityisissä päiväkodeissa voidaan myös järjestää esiopetusta silloin, kun sivistys- ja vapaa-aikalautakunnan päättämät esiopetuksen ryhmien muodostamisen edellytykset täyttyvät.

Kaikkiin yksityisiin päiväkoteihin ei todennäköisesti ole muodostumassa esiopetusryhmää lukuvuodelle 2023 - 2024, koska minimiryhmäkoko ei niissä täyty. Mikäli yksityisessä päiväkodissa ei esiopetukseen minimi 10 lasta toteudu, lapsille osoitetaan esiopetuspaikka huoltajien nimeämään kakkostoiveeseen, mikä yleensä on kunnallinen vaihtoehto. Tämä lisää painetta kunnallisten ryhmien perustamiseen ja kasvaviin tilatarpeisiin.

Nissnikun väistötiloihin sijoittuvat esiopetuksen ryhmätilat tuovat helpotusta tilanteeseen

Nissnikun koulun väistötilaratkaisuun Masalan koulun läheisyyteen sijoittuvat kahden esiopetusryhmän tilat vapauttavat päiväkotien esiopetuksen käytössä olevia tiloja varhaiskasvatuksessa aloittaville pienemmille lapsille. Varhaiskasvatus kasvaa seuraavina vuosina juuri alle 3-vuotiaiden lasten osalta kasvaneen syntyvyyden ansiosta. Vuonna 2021 Masalassa syntyi yli 100 lasta ja vuoden 2022 loppuun mennessä arviolta 80 lasta, jotka siirtyvät varhaiskasvatukseen syksyn 2023 ja toimintavuoden 2023 – 2024 aikana.

Perhevapaaudistuksen myötä (Laki sairausvakuutuslain muuttamisesta 28/2022; Varhaiskasvatuslaki 540/2018) lapsen oikeus varhaiskasvatukseen alkaa jatkossa sen kalenterikauden alussa, jolloin lapsi täyttää yhdeksän kuukautta ts. varhaiskasvatuksessa nuorimmat ovat jatkossa vähän yli 8 kk ikäisiä.

Vastaanotettujen varhaiskasvatushakemusten perusteella vuoden vaihteessa ja keväällä 2023 Masalan alueella haetaan varhaiskasvatuspaikkaa yhteensä 50 lapselle, joista 42 on alle 3-vuotiasta ja 8 yli 3-vuotiasta lasta. Tämä merkitsee neljän kolmen kasvattajan ryhmän perustamista Masalan alueelle kevään aikana.

Ukrainan sotaa paenneita perheitä asuu Masalan alueella runsaasti, heitä on tulossa palveluihin lisää, ja heistä jo 23 lasta on aloittanut varhaiskasvatuksessa tai esiopetuksessa Masalan alueen päiväkodeissa.

Yhteenveto ja johtopäätökset

Väistötilaratkaisuun sisältyvät esiopetukselle osoitettavat tilat ovat välttämättömät tässä kohdassa, koska syntyvyys on noussut ja varhaiskasvatuksen kysyntä on kasvanut. Huomion arvoista on se, että kasvuennusteissa ei ole huomioitu ukrainalaisia, sodan jaloista paenneita lapsia. Väistötilat antavat varhaiskasvatukselle lisääaikaa pysyvämpien ratkaisujen hakemiseksi alueen varhaiskasvatus- ja esiopetustarpeisiin vastaamiseksi. Yksityisen varhaiskasvatuksen paikkoja voidaan lisätä kanta-Masalan alueella, mikäli varhaiskasvatustoimintaan sopivia tiloja on saatavilla. Parhailtaan käynnissä oleva palveluverkkoselvitys tulee antamaan lisätietoa siitä, mihin ja milloin Masalan alueella on tarkoituksenmukaista lisätä kunnallista palvelutuotantoa.